

Αρχαία Ελληνικά

Διδαγμένο κείμενο- Πλάτωνα Πολιτεία (Ενότητα 11)

«Μετά ταῦτα δῆ, εἶπον, ἀπεικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε περὶ καὶ ἀπαιδευσίας. Ὅδε γάρ ἄνθρώπους οἷον ἐν κατα- γείῳ οἰκῆσαι σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἰσοδὸν ἔχουση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δαμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἄδυνά- τους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ’ ἣν ἰδὲ τεῖχιον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θανατοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαῦμα- τα δεικνύασιν.**(Ενότητα 12)** «Τὶ δέ; Τόδε οὐκ εἰκὸς, ἦν δ’ ἐγὼ καὶ ἀνάγκῃ ἐκ τῶν προειρημένων, μή- τε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἂν πότε πόλιν ἐπι- τροπεύσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατροῖβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπα- ντα πράττειν ἅ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράττουν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκί- σθαι· [...]

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ’ ἐγὼ, τῶν οἰκιστῶν τὰς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφιέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νυν ἐπιτρέ- πεται. [...]**(Ενότητα 13)**

«[...] Ἐπελάθου, ἦν δ’ ἐγὼ, πάλιν, ὃ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τῇ γένεσι ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ’ ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πείθει τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ’ ἵνα κα- ταρῇται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως. [...]

Α . Α πό τα παραπάνω αποσπάσματα **να μεταφράσετε** **αυτά των ενότητων 11 και 13.**

Β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ε-ρωτήσεων:

Β1. Το θέμα της ενότητας δηλώνεται μέσα **σε μία φράση**’ ποια εί-ναι αυτή; Μπορείτε να αναφερθείτε με λίγα λόγια στην εικόνα του σπηλαίου και των δεσμοτῶν και σε όσα αυτά συμβολίζουν; **(Ενό-τητα 11)**

Β2. Ποια είναι **η άποψη του Σωκράτη** στην οποία στηρίζει την επι-χειρηματολογία του προκειμένου να απαντήσει στην ένσταση του Γλαύκωνα; Μπορεί αυτή να συσχετισθεί με την **πλατωνική ηθική** και αν ναι **ποια είναι τα σημεία αυτής** στα οποία ανταποκρίνεται η άποψη του φιλοσόφου **(Ενότητα 13)**

Β3. Ποια είναι τα μέρη της ψυχής και σε ποια σχέση βρίσκονται με τις τάξεις της πολιτείας; Πώς διασφαλίζεται η αρμονία της ατομι-κής ψυχής και της ψυχής της πολιτείας σύμφωνα με τον Πλάτωνα; Β4 . – Ἄϊρον, ἀδικῶ, εὖ πράττω, ὠφελία, ἀληθῆ, ἐπιμελοῦμαι: Να γράψετε να αντίθετα των λέξεων που σας δίνονται (στην αρχαία ελ- λ η ν ι κ ῆ)

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Αντιφώντος Περί τοῦ Ἡρώδου φόνου 74-76

Δεῖ δέ με καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀπολογήσασθαι. Καίτοι γε πολλῶ μᾶλλον εἰκὸς ἦν ἐκείνον ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπολογήσασθαι πατέρα ὄντα· ὁ μὲν γάρ πολλῶ πρεσβύτερός ἐστι τῶν ἐμῶν πραγμάτων, ἐγὼ δὲ πολλῶ νεώτερος τῶν ἐκείνου πεπραγμένων. Καὶ εἰ μὲν ἐγὼ τοῦτου ἀγωνιζομέ-νου κατεμαρτύρουν ἅ μὴ σαφῶς ἦδη, ἀκοῇ δὲ ἡπιστάμην, δεινὰ ἂν ἔφη πάσχειν ὑπ’ ἐμοῦ νῦν δὲ ἀναγκάζων ἐμέ ἀπολογεῖσθαι ὧν ἐγὼ πολλῶ νεώτερός εἰμ καὶ λόγῳ οἶδα ταῦτα οὐ δεινὰ ἡγείται εἰργάσθαι. Ὅμως

μέντοι καθ’ ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐ προδώσω τὸν πατέρα *κακῶς* ἀκούοντα ἐν ὑμῖν ἀδικῶς.

ἀγωνίζομαι = μάχομαι, προσπαθῶ, πλέκομαι σε δικαστικό αγώνα.

καταμαρτυρῶ τινος = ἵσταθέτω *μαρτυρία εναντίον κάποιου, κατη-γορώ κάποιον.*

κακῶς ἀκούω = κακολογούμαι.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιο σας το κείμενο.

Γ2 . . . Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου:

ἦδη: το δεύτερο πληθ. πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα

ἔφη: το τρίτο ενικό πρόσωπο ενκτικής ενεστώτα

πάσχειν: το απαρέμφατο μέλλοντα του ρήματος αυτού ἀπολογεῖσθαι: το δεύτερο ενικό πρόσωπο ενκτικής ενεστώτα εἰπών: το δεύτερο ενικό προσ. προστακτικής παρακειμένου

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πατρός τη δοτική πληθυντικού αριθμού

ἐμοῦ τη δοτική πληθυντικού αριθμού του ιδιου προσ.

ὧν τη δοτική πληθ. αριθμού του θηλυκού γένους

σαφῶς το επίρρημα του συγκριτικού βαθμού

Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξε-ων:ὄντα, τῶν πραγμάτων, τοῦτου, ἀγωνιζομένου , δεινὰ

Γ3.β. ἀναγκάζων Να αναλυθεῖ η μετοχή στην αντίστοιχῇ τῆς δευτερεῦ-ουσα πρόταση

Α.

Ενότητα 11

“ Ὑστερα ἀπ’ αὐτὰ λοιπόν.....παρουσιάζουν τα τεχνάσματα τους.”

Ενότητα 13

“ Ξέχασες πάλι φίλε μου.....δένει μαζί σε μια ενότητα την πό-λη.”

Β1. Το θέμα της ενότητας δηλώνεται μέσα από τη φράση “ παι-δείας τε περὶ καὶ ἀπαιδευσίας”. Στην αλληγορία του σπηλαίου ο φι-λόσοφος θέλει να καταστήσει σαφέστερη την έννοια της προ-σπάθειας του ανθρώπου- δεσμῶτη να ξεφύγει από τα δεσμά της άγνοιας, της φαινομενικότητας και της πλάνης μέσα στην οποία ζει εγκλωβισμένος και να αντικρύσει την αλήθεια.

Ο ορατός κόσμος των αισθήσεων παρομοιάζεται με το σπήλαιο μέσα στο οποίο οι άνθρωποι είναι δεσμῶτες, αναγκασμένοι να βλέπουν μόνο τις σκιές των αντικειμένων, μια και δεν είναι σε θέ-ση να ατενίσουν το φως του ήλιου, που θα τους κάνει γνωστά τα ί-δια τα αντικείμενα. Οι δεσμῶτες του σπηλαίου πιστεύουν πως δεν υπάρχουν άλλα όντα εκτός από τα σκιῶδη περιγράμματα και τις σκιές που βλέπουν από τους εαυτούς τους. Αυτές αποτελούν τον κόσμο τους και όλη την πραγματικότητα. Όταν απελευθερωθούν, ξεχωρίζουν πρώτα τα αντικείμενα που φωτίζονται από τον ήλιο και σιγά σιγά καταφέρνουν να αντικρίσουν και τον ίδιο τον ήλιο. Τα αντικείμενα που φωτίζονται από τον ήλιο συμβολίζουν το νοη-τό κόσμο που μπορεί να γίνει γνωστός μόνο μέσα από την ιδέα του Αγαθού. Το φως του ήλιου ισοδυναμεί με την αλήθεια, την υπέρ-τατη ιδέα του αγαθού. Τέλος η πορεία του απελευθερωμένου δε-σμῶτη δηλ. του φιλοσόφου (ο οποίος διακηρύσσει ως πραγματι-κότητες τις ιδέες που γνώρισε ατενίζοντας το Αγαθό) προς τη φω-τεινή περιοχή συμβολίζει την πορεία προς το νοητό κόσμο και το Αγαθό.

Β2.Τα επιχειρήματα, λοιπόν, του Σωκράτη στηρίζονται στην άπο-ψη ότι σε μια πόλη εκείνο που ενδιαφέρει το νόμο προκειμένου αυτή να οδηγηθεί στην ευδαιμονία δεν θα πρέπει να είναι πώς θα ευτυχήσει υπερβολικά μια συγκεκριμένη τάξη, αλλά πώς θα γίνει ευτυχισμένη ολόκληρη η πόλη. Μάλιστα ο Σωκράτης υποστηρίζει

ότι η ευδαιμονία του συνόλου είναι επιταγή του νόμου στην υπη-ρεσία του οποίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν η πειθώ και ο ε-ξαναγκασμός (πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ). Η άποψη αυτή ανταποκρίνε-ται στο πνεύμα της πλατωνικής ηθικής, καθώς ο Πλάτων πιστεύει ότι η πειθώ και η βία είναι δύο απολύτως θεμιτά μέσα τα οποία μπορούν και πρέπει να τεθούν στην υπηρεσία του νόμου προκει-μένου να ενεργούν όλοι έχοντας ως στόχο την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου.

Β3 “ Εφόσον λοιπόν το όλον, η μεγάλη ψυχή.....στη θέση που του αρμόζει..”

Β4 *χεῖρον*= ἄμεινον ,

ἀδικῶ= ὠφελῶ

εὖπράττω= κακῶς πράττω,

ὠφελία= βλάβη

ἀληθῆ = ψευδῆ,

ἐπιμελοῦμαι= ἄμελῶ

Γ. **Αδίδακτο κείμενο:****Γ1.** Πρέπει όμως να απολογηθώ για τον πατέ-ρα μου. Κι όμως βέβαια ήταν πολύ περισσότερο φυσικό, εκείνος που είναι πατέρας μου να απολογηθεί για μένα. Γιατί αυτός είναι πολύ μεγαλύτερος χρονολογικά από τις δικές μου πράξεις κι εγώ πολύ νεώτερος από αυτά που έχει κάνει εκείνος. Κι αν αυτός δι-καζόταν κι εγώ τον κατηγορούσα για πράγματα που δεν ήξερα κα-λά και τα γνώριζα εξ ακοής, θα ισχυριζόταν ότι κακοπαθούσε από μένα. Τώρα όμως αν και με αναγκάζει να απολογούμαι γι’ αυτά α-πό τα οποία εγώ είμαι πολύ νεώτερος και τα γνωρίζω εξ ακοής, δε νομίζει ότι έχει διαπράξει φοβερά. Αλλά καθόσον εγώ γνωρίζω, δε θα προδώσω τον πατέρα μου που κακολογείται άδικα ενώπιόν σας.

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἦδη: εἰδῆτε

ἔφη: φαίη

πάσχειν: πείσσεσθαι

ἀπολογεῖσθαι: ἀπολογοῖο

εἰπών: εἰρηκῶς ἴσθι

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πατρός τοῖς πατράσιν

ἐμοῦ ἡμῖν

πραγμάτων τὸ πρᾶγμα

σαφῶς σαφέστερον

Γ3.α . Να προσδιορίσετε τη συντακτικῇ θέση των παρακάτω λέξε-ων:

ὄντα: επιθετικῇ μετοχῇ σε θέση επιθ. προσδ. στο ἐκείνον

τῶν πραγμάτων: γενικῇ συγκριτικῇ ἀπό τὸ πρεσβύτερος

τοῦτου: υποκείμενο τῆς μετοχῆς ἀγωνιζομένου

ἀγωνιζομένου: γενικῇ ἀπόλυτῃ υποθετικῇ μετοχῇ

δεινὰ: σύστοιχο αντικείμενο στο απαρ. *πάσχειν*

Γ3.β. ἀναγκάζων= εἰ καὶ ἀναγκάζει (ἡ μετοχῇ εἶναι εναντιωματι-κῇ γι’ αὐτὸ καὶ ἀναλύεται σε δευτερεύουσα εναντιωματικῇ πρό-ταση)

Τα θέματα επιμελήθηκαν τα φροντιστήρια

Γ.ΧΑΣΙΑΚΗΣ

στον Πειραιά